

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Bynaei de Calceis Hebraeorum Libri Duo

Bynaeus, Anthony

Dordraci, 1682

Caput Octavum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12835

runt quæ omnem tollunt dubitationem. Καὶ τῆτο τὸ δικαίωμα ἔμωρθεν ἐν τῷ Ἰσραήλ ἐπὶ τὴν ἀγχισίαν, καὶ ἐπὶ τὸ ἀντάλλαγμα, τῆ σῆσσι πάντα λόγι. Καὶ ὑπελύετο ἀνήρ τὸ ὑπόδημα αὐτῆ, καὶ ἐδίδα τῷ πωλησίῳ αὐτῆ τῷ ἀγχισεύοντι τὴν ἀγχισίαν αὐτῆ, καὶ τῆτο τὸ μαρτύριον ἐν Ἰσραήλ. Καὶ εἶπει ὁ ἀγχιστὺς τῷ βοός. Κτήσασθαι σεαυτῷ τὴν ἀγχισίαν μου. Καὶ ὑπελύσατο τὸ ὑπόδημα αὐτῆ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ.

CAPUT OCTAVUM.

De loco Ps. 60. 10. & 108. 10. varia interpretum sententia. Molleri & Junii expositio. Calceo cadere, vel calceum in os projicere quam contumeliosum? Ad id tamen non allusit David. Vatabli, Balduini, & aliorum explicatio. Omnium error. Balduini ex Tremellio expositio. Calceum in aliquem jacere fidei servanda signum apud Arabes. Historia insignis. Chirothecam

thecam in urbem obsessam jace-
re signum pertinacis proposui
de urbe capienda. Qui mos
tamen tam antiquus non vide-
tur, & huc non quadrat. Bu-
ceri & Arnoldi Botii sententia.
Confutata. Hugonis Grotii,
Johannis Cocceji, & aliorum
explicatio. Thomæ Gatakeri
opinio. Servorum ministerium
calceos portare. Locus Matth. 3.
II. illustratus. Gatakeri opinio
probata. Calceos extergere vi-
lissimorum servorum ministe-
rium. Unde pro sordidissimis
quibusque officiis usurpatur. Hoc
scite intellexit David.

I.

CUM victoriam, quam de
Syris atque Edomeis reporta-
verat; quos cum vicinis gentibus
redegerat in potestatem, celebra-
ret David, & subjectos ditioni suæ
populos, ac quam late paterent
imperii fines recenseret, de Edomo
dixit על ארם אשלק נעלי *super Edom*
ps. 60. 10. & 108. 10.
pro;

projiciam calceum meum. Quæ verba varie torserunt eruditos interpretes. Ex ritu prisco eruendum esse hujus loci sensum agnoscunt, sed in eo assignando in varia sunt atque multiplici differentia. Quare præcipuas primum & magis probabiles exponemus sententias, quibus diligenter excussis, nostram subjiciemus.

II. *Calceos in aliquem projicere,* sunt qui putant idem esse quod contumeliose tractare, & alludi ad morem veterum, quo contemptus atque ludibrii & contumeliæ res habebatur, vel calceo cædere, vel soleam alicui impingere. Ut, *super Edom projiciam calceamentum meum,* fit, Edomæos habiturus sum contumeliose, vel calceum in os eorum vel caput impingendo. Ita Henricus Mollerus, qui superiori seculo accuratum dedit in Psalmos commentarium: *Idumæos non subjiciam tantum, sed etiam cum contumelia quadam ipsorum miseras aliis ostentabo, ut cum quis alicui superbe insultans, calceum inter feriendum in eum projicit: significans se hunc non tantum contemnere, sed etiam ludibrio*

Moller. in
Psal.

brio habere. Neque multum abit
Franciscus Junius, qui inter opti-
mos scripturæ interpretes suo me-
rito est censendus, dum *projiciam*
calceum meum, idem esse vult quod
audaciter conculcabo.

III. Illud certissimum est, solea
sive calceo aliquem cædere, olim
contemptus atque contumeliæ rem
fuisse habitam, quod varia scrip-
torum veterum loca ostendunt,
quæ eruditi homines jam college-
runt. Videri possunt quæ obser-
vavit Anglus doctissimus Thomas
Gatakerus. Pariter certum est longe
fuisse contumeliosius si inter cæ-
dendum quis alicui suum calceum
in faciem projiceret. Quod doce-
re potest puellæ cujusdam pauper-
culæ facinus, quæ parva adhuc
& parentibus orba, cum annonam
à Rege suo in fame petiisset, ille
vero eam objurgasset calceo, & in
faciem projecisset, probrum ferre
non potuit, sed sui suspendio vo-
luit expiare, uti ex Plutarcho
retulit doctissimus Gatakerus. Ad
hunc tamen morem alludi à Da-
vide, aut de contumelia & con-
temptu, quo Idumæos affecturus
erat.

Iun. ad h. l.

Gatak.
Cinno
lib. 2, c. 19.Plut. in
Græcis c.
quæst. 124
Gatak.
loc. cit.

erat, ejus verba capienda minime puto. Populos ditioni suæ subiectos recenset. *Distribuo, inquit, Sichem, & vallem Succoth metior; Mea est Gileaditis, meus Manasse, & Ephraim arx capitis mea. Judah legislator meus. Moab pollubrum meum, super Edomum projicio calceum meum: super me, ô Palestina, jubila.* Quasi dicat; totus Israel me Regem agnoscit & mihi paret: Moabitæ quoque & Edomæi bello subacti serviunt mihi. Ut de populis subjugatis quidem triumphet David, illos vilissimum præstare ministerium, sed de contumelia & ludibrio, quo habiturus erat devictas gentes, nihil dicat.

Vatab. ad
Pl. 60.

IV. Franciscus Vatablus, vir Hebraicè doctissimus, *projiciam calceamentum meum*, putat esse Phrasin Hebraicam pro *immittere pedem*; q. d. *calcabo Edom tanquam mihi subjectam.* Consentit vir elegantissimus Benedictus Balduinus, qui, cum notasset *calceamento dominium sive jus aliquod in rem aliquam denotari*, inde dictum putat: *In Edom extendam calceamentum meum, h. e. eam mihi subjiciam.* Non multum discrepant Belgæ inter-

Bald. de
Calc. Ant.
pag. 242.

Belgæ ad
Pl. 60.

terpretes: *Ik salse onderbrengen, be-
sitten, erven, en als onder mijn voe-
ten leggen, vergel. Ruth. 4. op vers 7.
h. e. subjugabo, possidebo, heredita-
rio jure acquiram, & quasi pedibus
subjiciam, confer Ruth. 4. 7. Idem
fere volunt doctissimi Rabbini
David Kimchi & Aben Ezra, qui
in Edom projiciam calceum meum ex-
plicant: conculcabit eos pes meus,
eruntque instar scabelli pedum meorum.
Hoc ipsum innuit Chaldæus para-
phrastes, qui habet: Super junctura-
ram cervicis frenuorum ejus calceum
meum injiciam. In eandem mentem
Brentius: Super Edom proferam cal-
ceamentum meum: Subjectiois, in-
quit, est descriptio: proferre enim cal-
ceamentum est proferre imperium, &
subjicere sibi terram, quam pedibus tuis
calcaveris.*

V. Hæc virorum doctissimo-
rum opinio haudquaquam est ab-
furda. Pedibus calcare aliquam
regionem aut terram signum usita-
tum possessionis & domini fuisse,
quin hostium cervices in subjectio-
nis signum olim calcatas, ipsi supe-
rius prolixè observavimus. Multa
tamen sunt quæ me non sinunt in
eorum

Kimchi &
Aben Ezra
ad Ps. 60.

Brentius
ad h. l.

lib. 2.
cap. 6.

eorum sententia plane acquiescere. *Projicere calceum*, pro *immittere pedem*, phrasi Hebraica dici notat Vatablus, id vero non puto eum cuiquam facile persuasurum. Nam nimis dura foret hæc loquendi ratio, pro *immittere pedem* in terram aliquam vel regionem, dicere calceum projicere in aliquam terram, ut denotetur, calcabo eam terram tanquam mihi subjectam. *In Edom extendam calceamentum meum*, h. e. subjiciam, exponit quidem Benedictus Balduinus, quomodo & Brentius, *proferre calceamentum* voluit esse *proferre imperium*, & *subjicere sibi terram, quam pedibus calcaveris*. Sed verbum *ἔτενω* extendere vel *proferre* non notat. Habent quidem Græci: *ἐπὶ τῆς Ἰδουμίας ἐπέτενω τὸ ὑπόδημα μου*: & eos secutus Vulgatus, *in Edom extendam calceamentum meum*: sed Hebræum vocabulum *mittere*, *projicere*, non *extendere* notat. Tum *extendere*, vel *proferre calceamentum*, quid sit, omnino non capio. Qui terram aliquam calcatur, & cum calceis incedit, viam quidem conficit, sed an ideo dici possit *extendere*, vel

vel *proferre calceamentum*, in signum
 subjectionis, & extendendi fines
 imperii, non intelligo. Neque
 etiam *calceum projicere*, est *subjuga-*
re, & vel pedibus subicere, & hæ-
reditario jure possidere, uti notarunt
 Belgæ interpretes. Quos miror
 conferendum notasse locum, qui
 in historia Ruthæ legitur. Nam,
 cum ipsi observaverint, *extrahere cal-*
ceum signum fuisse cessionis de jure,
 omnino contrarius hinc eliciendus
 esset sensus in Davidis dicto. Ne-
 que enim David indicaret, *subju-*
gabo, & hæreditario jure possidebo
Edomum, & pedibus meis subjiciam,
 sed cedam omni jure & dominio,
 quod in Edomæos habeo, uti is
 qui extrahebat calceum & proximo
 dabat, eo ipso ostendebat, se ce-
 dere omni jure sive dominio cal-
 candi fundum & possessionem,
 atque in alium conferre, uti hæc
 est verissima sententia de antiquis-
 sima cerimonia, quæ in Ruthæ
 historia legitur, uti superiori ca-
 pite prolixè ostendimus. Rabbini
 celebres David Kimchi & Aben
 Ezra mihi quoque non placent.
 Nam *in Edom projiciam calceum*
meum,

meum, aliud quid est, quam *Edomum conculcabit pes meus*, nempe uti ceruices hostium devictorum calcantur, quod Chaldæus innuit. Ad tam figuratam loquendi rationem confugere non est opus.

Bald. de
Calc. Ant.
p. 244. &c.

Lips. in
Monitis &
exemplis
polit. c. 17.

VI. Doctissimus Balduinus etiam alium refert veterum morem, ex quo sensum hujus dicti exponit. Postquam observasset apud Arabes calceum sibi detractum in alium jacere, servandæ fidei signum & pignus esse certissimum, atque ei rei firmandæ adduxisset exemplum, quod, referente clarissimo Lipsio, Lusitanicæ narrant historiæ, de Raho quodam Benxamutio, viro inter Arabum duces insigni, qui cum in Marochienfi agro castra & de more familiam haberet, irruentibus Lusitanorum copiis, cum se imparem videret, dolens mæstusque primum uxorem patiebatur abduci, mox vero, cum ab ea indignabunda illi ignavia & perfidia exprobraretur, acrioribus incitatus stimulis, statim, ut de more gentis erat, calceum sibi detractum in illam jecit, & simul equites, quos ad septuaginta rap-

tim

tim collegerat, animose cohortatus, tanto impetu in Lusitanos irruit, ut hi tandem, amisso duce, dissipataque acie, cæsi plerique aut capti fuerint, Rahuus vero uxorem receperit, addit: *Et certe, non inepta uxoris recipiendæ propositi, per calceum in eam coniectum, significatio; cum, ut observavit Rabbi Immanuel in Psalmos, ubi Reges olim urbem aliquam obsidebant, in eam proicere chirothecam solerent, signum, se statuisse obsidionem non solvere, donec urbe potirentur. Nam quod hic per chirothecam factum ait, alii per calceamentum malunt, eoque Psalmistam spectasse volunt, ubi cecinit. In Idumæam extendam calceamentum meum. Ac si dicat, in Idumæam belli signum conjiciam, cui finem dare non est propositum, nisi prius eam in potestatem meam redegero. Cui interpretationi favet ea versio, quæ ubi communis subjungit: Mihi alienigenæ amici facti sunt, habet, subditi sunt. Unde etiam de subjiciendis alienigenis hoc loco agi, doctiores historici sensus interpretes arbitrantur.*

VII. Verum & illa, quæ observa-

serva-

servavit elegantissimus Balduinus, se mihi non probant. An mos iste obtinuerit apud Hebræos veteres, ut Reges, cum urbem aliquam obsiderent, calceum in eam projicerent, in signum pertinacis propositi non solvendæ obfisionis, priusquam urbs sit redacta in potestatem, omnino non liquet. De chirotheca quoque non memini me quicquã legisse. Neque tam vetustis temporibus hæc consuetudo mihi videtur observata. Tum si vel maxime olim viguisset, non tamen ex ea exponendum videtur hoc Davidis dictum. Etenim de proposito sibi subjiciendi universam Idumæam haudquaquam loquitur, sed de Idumæa jam devicta triumphat.

Gatak.
loc. cit.

VIII. Doctissimus Gatakerus postquam recitasset Martini Buceri opinionem, qui sic *μεγαφρασι*: *Edom erit ut locus, in quem abjiciam calceamentum meum*, etiam refert viri eruditissimi Arnoldi Botii sententiam, quam de hoc loco per epistolam sciscitanti sibi aperuit: *Quia pedes loturi homines, calceos ceno aut pulvere infectos non in medio pavi-*

pavimento destituere, sed in obscuriorem aliquem ac sordidiorem angulum conjicere solent, ideo Edomitas itidem sibi spreto, cum loco ejusmodi vili comparavit, sicuti contra Ies. 22. 24. vir honoratus atque amplæ dignitatis, paxillo fixo in loco selectiore, atque è quo pretiosa quæque suspenduntur, confertur.

IX. Est illud verum, quod ad confirmandam hanc sententiam notavit Gatakerus, calceos, pulvere conspersos, vel luto contaminatos, & veteres quam maxime jam attritos, in locum sordidissimum quemvis temere abjici, juxta illud Luciani: Τα καινὰ τῶν ὑποδημάτων ἐν πρῆ τινὶ καὶ ἐπιμελείᾳ εἰσίν. ἐπειδὴν ἡ πατηθῆ ποδάκις, καὶ ὑπὸ τῆ πλῆ ἀγῶπλασθῆ, ὑπὸ τῆ κλινῆ ρίπτεται. Calcei, novi dum sunt, in æstimatione curaque sunt aliqua, at ubi sæpius calcati lutoque deformati fuerint, sub lectum alicubi projiciuntur. Sed David hic loqui videtur de vilibus ministeriis, quæ ipsi præstare Moabitæ & Idumæi bello devicti tenentur. Nam cum Moabum dicit esse suum pollubrum, non id dicit, se non pluris æstimare

Lucian.
de Merc.
Condu-
ctis.

Q

mare

mare Moabum, quam in domo opulenta æstimari solet podoniptron, uti putavit eruditissimus Botius, sed Moabum vel pollubri vicem sibi præstare. Pariter, cum de Edomo dicit, *se in eum calceum projecturum*, non id dicit, se Edomum habere tanquam vilem aliquem locum, in quem calcei sordidi & veteres conjiciuntur, sed Edomum se habere tanquam servum, cujus opera in curandis calceis esset occupata.

Grot. ad
Matth. 3.
vs II.

X. Alia est viri illustris Hugonis Grotii sententia, David, inquit, Idumæo ait se *objecturum soleas*, nimirum ut exutas auferat. Hoc est enim quod βασιλεύς τὸ ὑπόδημα Matthæus dixit. Quod idem ministerium denotat τὸ λύσσει τὸ ὑπόδημα, Act. 13. 25. Sive τὸ ἰγγόντες τῶν ὑποδημάτων Marc. 1. 7. Luc. 3. 16. & Job. 1. 27. ministerium scilicet servis vilissimis, mandari solitum. Paria

Grot. ad
Ps. 60. 10.

notavit vir illustris ad verba Davidis: Idumæo *extendam calceum meum*, nempe ut eum mihi detrahat, ut viles servuli solent. Ex eodem

Coccej. ad
Ps. 60. 10.

more hæc verba exposuit doctissimus interpres Johannes Coccejus:

jus: In Edomum conjicio calceos meos. h. e. Sic mihi serviunt, ut mediastini, in quos conjicio calceos, ut eos excipiant & auferant. Sic Iohannes Baptista fatetur se indignum, qui calceos domini asportet, h. e. mediastini officium illi exhibeat. Quam sententiam tum alii probarunt, tum nuperrime vir eruditissimus Johannes Braunius. Sed Thomas Gatakerus mavult ulterius abjectiusque quiddam ea formula infinuari, nimirum, quemadmodum infimæ prorsus fortis servi calceos pulvere conspersos, sive luto conspurcatos emundabant & extergebant, Davidem dicere, se ad hoc, cæteroquin omnium vilissimum abjectissimumque ministerium, Idumæorum opera abufurum, ut eos quasi pro peniculo habeat, quo calcei sui extergeantur.

XI. Ad servilem aliquem morem Davidem alluisse ego dubito nullus. Cecinit enim hunc Psalmum, ut inscriptio docet, cum Joabus imperator exercitus Edumæorum octodecim millia cecidisset, post quam pugnam plane sunt

Q 2

do-

Braun. de
Vest. Sa-
cerd. Hebr.
pag. 59.
Gatak.
loc. cit.

domiti, neque tantum in Davidis potestatem, sed servitutum etiam redacti, uti narrat historia, quæ in libris Samuelis legitur. Et locavit præsidia in Edom, in tota Edomæa præsidia locavit, & omnes Edomæi facti sunt Davidis servi. Servos olim hoc ministerio functos non apud Hebræos tantum verum etiam Græcos atque Romanos, ut dominorum gestarent sandalia, res est notissima. Unde Plautus servos appellavit sandaligerulos, si vera est Jani Douzæ, viri nobilissimi, qui tamen plus ingenio quam natalibus debet, emendatio, qua pro salutigerulos pueros, legit sandaligerulos, hoc est, servos qui sandalia gestant, sicuti ancillas vocavit Plautus sandaligerulas, quæ sandalia dominorum servabant & gerebant. Ex quo veterum more videri possent viri eruditissimi optime explicasse hæc Davidis verba *super Edom projiciam calceum meum*, quasi dicat tanquam vilibus servis calceos projiciam Edomæis, ut eos gestent, quod servorum est ministerium. Prout ex hac consuetudine exposuerunt

2. Sam.
8. 14.

Plaut. in
Aulul.
Act. 3. sc. 5.

Trinummo
Act. 2.
sc. 1.

fuerunt Johannis Baptistæ dictum, qui, dum se Christo comparat, dicit: ἔγωγε εἰμὶ ἰκανὸς τὰ ὑποδήματα βασίσαι Cujus non sum dignus ut calceos portem. Nam, ut recte obser-
varunt, idem est quod λύσαι τὰ ὑποδήματα, vel λύσαι τὰ ἰμάτια τῶν ὑποδημάτων, solvere calceos, vel solvere corrigiam calceamentorum, (cum, qui calceos portabant, iidem solverent; & qui calceos solvebant, iidem exutos auferrent, & curarent) & ministerium notat vilissimum servis demandari solitum. Sed cum præcesserit *Moab est lavacrum meum*, optime puto judicasse doctissimum Gatakerum Davidem dixisse, *super Edom projiciam calceum meum*, nempe ut Edumæi abstergant pulverem atque lutum, & sint pro peniculo quo calcei extergeantur. Ita enim scite admodum dicit Moabum pro lavacro & pelvi se habere, in quo pedes suos proluat, Edomum vero pro peniculo futurum sibi, ut pote cui calceos extergendos sit projecturus. Apud veteres nihil vilius fuit habitum, quam calceamenta luto conspurcata exterge-

Matth. 3.
 ὧς II.

Q 3

re.

re. Itaque vilissimis servis ea cura mandabatur. In servis enim hic ordo erat, ut alii essent lautiores, alii inferiore loco. Videri possunt quæ observata sunt Laurentio Pignorio in erudito commentario quem de servis dedit. Non nisi vilissimis vero mandabatur calceos purgare. Hinc sicuti calceos (solvere pro vili ministerio usurpatur, quomodo Tibullus, cum vellet dicere ad omnia officia, etiam abjectissima, pauperem fore præsto, cecinit:

Vinclaque de niveo detrahet ipse pede,
calceos extergere pro vilissimo ministerio veteres dixerunt. Apud Aristophanem senex ille Philocleon, cum ostendere vellet vel Theorum, hominem magni nominis, ad sordidissima quæque sibi præstanda paratum esse, dixit:

Aristoph.
Vesp.

Ἀλλὰ θέωρο, καὶ τοὶ σὶν ἀνὴρ Εὐφημία
ἔδεν ἐλάττων,

Τὸν σπόγγον ἔχων ἐκ τῆς λεκάνης τὰ μὲν
βάδι' ἡμῶν περικωνεῖ.

Vel ipse Theorus, licet vir sit Euphemio nihil minor, spongiam habens ex
pelvi

pelvi crepidas nobis exterget. Ita David dixit, Edomo projicio calceos meos, nempe abstergendos, ut notet Edomæos ad tantam servitutem redactos, ut obirent hoc vilissimum & sordidissimum calceos detergendi munus, & essent tanquam peniculus qui extergentur baxæ, ut Plauti verbis utar.

CAPUT NONUM.

Hebrææ genti cum in Arabia desertis obambulare de victu & vestitu prospexit Deus. Deut. 8. 4. & Neh 9. 21 קצב est intumescere. Singulare Dei beneficium Deut. 29. 5. qui non passus est vestes & calceos per quadraginta annos deficere. Communis sententia calceos quibus ex Ægypto discesserant Judæi per tot annos integros servatos. Ab ea dissensum. An vestes cum pueris & infantibus creverint? Futilis Judæorum sententia refellitur. Deus non

Q4

facit